

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
วัฒนา ไตต่อผล

A DEVELOPMENT OF ACTIVITIES MODEL TO ENHANCE PUBLIC MIND
FOR SECONDARY STUDENTS
WATTANA TAITORPHON

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนหลังเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 สร้างและหาคุณภาพของ ขั้นที่ 2 ศึกษาผลการทดลองใช้ กลุ่มประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 499 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการสุ่มนักเรียนแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 1 ห้อง จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบบวัดจิตสาธารณะ และแบบประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และการนำรูปแบบไปทดลองนำร่อง พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะทุกด้านโดยรวมหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีพฤติกรรม การมีจิตสาธารณะหลังเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม

คำสำคัญ : รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ ,จิตสาธารณะ

กศ.ด. ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนพิชัย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

Abstract

The purposes of this research were to construct and examine quality of activities model to enhance public mind for secondary students , to compare the characteristics of public mind for secondary students before and after leaning and to study the students' public mind behaviors after learning. The research and development were 2 steps ; Step 1 ; Constructing and examining quality of activities model step 2 ; Study the results of the implementing the activities model. The population was used to draw 499 Mattayom Suksa 1 students of Phichai school. The cluster random sampling was used to draw 40 Mattayom Suksa 1 students of the second semester. The research tools consisted of : The activities model to enhance public mind for secondary students The measurement form of the characteristics of public mind and The evaluation public mind behavior. The data were analyzed by using percentage , mean ,standard deviation and t – test Dependent.

The results of the constructing and examining the activities model was appropriate to be used and the results of the implementing of the activities. not only students have characteristics of public mind after learned higher than before significantly at the level of .05 and also students have public mind behavior after learned was mostly at excellent quality.

Keywords : Activities Model to Enhance Public Mind, Public Mind

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน มีปัญหาที่จะต้องดูแลแก้ไข บางเรื่องอยู่ในภาวะวิกฤตของโลกที่เกิดจากสภาพภายในสังคมและจากการคล้อยตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งน่าจะมีการทบทวน เพื่อให้เกิดสังคมที่พึงประสงค์ และเกิดความตระหนักรู้ร่วมกัน คือความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ปัญหาหลักของชาติไม่ทำลายป่า การบุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ปัญหาทางสังคมที่มาจากกระแสบริโภคนิยม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (แผนการศึกษาแห่งชาติ (2545 - 2559), 2545, หน้า 1 - 2) การที่จะให้เกิดสังคมที่พึงประสงค์ขึ้นมาได้นั้น เราจะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเสียก่อน ซึ่งกระบวนการสำคัญที่จะพัฒนาคน ให้มีคุณภาพตามที่ต้องการได้ก็คือกระบวนการให้การศึกษาให้แก่คนในสังคม หากทุกภาคส่วนไม่สนใจปล่อยปละละเลยอาจทำให้อนาคตเด็กไทยน่าเป็นห่วงโดยเฉพาะการมีความคิดแต่เรื่องของตนเอง มีโลกส่วนตัวสูงให้ความสำคัญกับตัวเองมากกว่าส่วนรวม และความเป็นจิตอาสาต่ำลงมาก (สมพงษ์ จิตระดับ, 2554, หน้า 5) ดังจะเห็นพฤติกรรมที่สื่อถึงการยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลางมองข้ามความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องถึงกันของธรรมชาติและสรรพสิ่งรอบตัว ทำให้เกิดการรับรู้และมีความคิดว่า สิ่งของที่เป็นของสาธารณะนั้นเป็นทรัพย์สินของภาครัฐหรือของราชการที่ คนทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแล หากแต่เป็นหน้าที่ของภาครัฐและข้าราชการพึงจักต้องดูแลรักษาให้คงสภาพอยู่

จึงพากันละเลยหรือไม่สนใจที่จะดูแลรักษาหรือช่วยกันจัดการ เพื่อให้ทรัพยากรสินส่วนกลางคงสภาพอยู่ได้นานมากกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและยังสอดคล้องกับสุริยเดว ทรีปาตี (2552, หน้า ออนไลน์) ที่ทำการวิจัยพบว่าวัยรุ่นไทยในขณะนี้ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ชุมชนอ่อนแอ ไม่สนใจกันและขาดกิจกรรมส่วนรวม ห้างเหินพระพุทธรศาสนาและขาดความซื่อสัตย์ และจากดัชนีชี้วัด ต้นทุนชีวิตพบว่า “น้ำใจ/จิตอาสา” คือตัวที่อ่อนแอที่สุดในเด็กไทย รองลงมาคือทัศนคติเชิงบวก ค่านิยมในการทำความดี”

จิตสาธารณะเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิตสาธารณะจะเป็นผู้ที่ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพยากรสมบัติส่วนรวมของสังคมและตระหนักในสิทธิของตนเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น ถึงเวลาที่ต้องร่วมมือกันในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดกับบุคคลในชาติโดยเฉพาะในเด็ก เพราะเด็กเป็นวัยที่ผู้ใหญ่สามารถปลูกฝังลักษณะอันดีงามให้เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าทำในวัยผู้ใหญ่ เพื่อให้เขาได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอเป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปพัฒนาตนเองได้(ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ; ประทีป จินจัง ; และทัศนยา ทองภักดี, 2547, หน้า 1)

การเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ มาจากความเชื่อของปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ซึ่งให้ความสนใจอย่างมากต่อ “ การปฏิบัติ หรือ การลงมือกระทำ ” การได้รับอิสระ ริเริ่มความคิดและลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนใช้กระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสืบค้นหาความรู้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ทดลองปฏิบัติ เสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุป ค้นคว้าหาวิธีการด้วยตนเอง หรือร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อจะพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะได้นั้น ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายจากการกระทำ และได้กระทำซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องโดยพัฒนา ให้ครบทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย (ทศนา แคมมณี 2552, หน้า 132) นอกจากนี้ศักดิ์ชัย นิรยุทวิ และคณะ (2544, หน้า 4) ทำการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) พบว่าการจัดกิจกรรมสามารถสร้างความเป็นคนดีมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม และองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมต้องมีหลักสูตรเป็นตัวตั้งและมีการทำประโยชน์ต่อชุมชนเป็นตัวเสริม นอกจากนี้ Giles and Eyler (1994, 1996) Kendrick (1996 อ้างอิงใน Giles and Eyler, 1998) Gray et al (1996 อ้างอิงใน Giles and Eyler, 1998) ได้ทำการศึกษาการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ปรากฏว่าการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม โดยที่ผู้เรียนมีความรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ให้คุณค่าต่อกิจกรรมการรับใช้สังคม มีแนวทางในการพิจารณาปัญหาสังคมอย่างมีระบบการพัฒนาหลักสูตรที่ทำให้เกิดจิตสาธารณะพบว่าวิธีการพัฒนากระบวนการทางปัญญา จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification)

จากสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและเป็นคนดีในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญา สังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพิชัย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 499 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิชัย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน ซึ่ง ได้มาจากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) 1 ห้องเรียน มี 40 คน

เนื้อหา

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะและพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ

ตัวแปร

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรที่ศึกษา คือ คุณลักษณะจิตสาธารณะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรต้น คือ การเรียนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ และพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การสร้างรูปแบบกิจกรรม

- ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผล จำนวน 1 คน
- ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน
- ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตสาธารณะ จำนวน 2 คน

การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรม

- ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 คน
- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิชัย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประชากร ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพิชัย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 499 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิชัย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ซึ่ง ได้มาจากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) 1 ห้องเรียน มี 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเหมาะสมรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่า (IOC ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00)

2. แบบประเมินความเหมาะสมแผนการจัดการเรียนการสอน มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

3. แบบวัดจิตสาธารณะ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (D) ระหว่าง 0.34 ถึง 0.74 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

4. แบบประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ จำนวน 3 ฉบับ คือ ประเมินโดยครู ประเมินโดยนักเรียน และประเมินโดยผู้ปกครอง ฉบับละ 16 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (D) ระหว่าง 0.31 - 0.72, 0.32 - 0.82 และ 0.33 - 0.85 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86, 0.86 และ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 8 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์คุณลักษณะจิตสาธารณะ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์คุณลักษณะจิตสาธารณะ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มาสังเคราะห์สร้างข้อสรุปเพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดคุณลักษณะของจิตสาธารณะ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการใช้ ด้านการถือเป็นหน้าที่ ด้านการเคารพสิทธิ์ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และรูปแบบการเสริมสร้าง จิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการ และ ขั้นสะท้อนความคิด

ขั้นที่ 3 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบเรียนรู้ จากนั้นได้นำแนวคิดหรือสาระที่สอดคล้องกันมากำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 4 ยกร่างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย หลักการหรือแนวคิดที่เป็นพื้นฐาน วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 5 จัดทำเอกสารประกอบรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 6 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ และเอกสารประกอบ จากนั้นทำการแก้ไขปรับปรุง รูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 7 นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิชัย อำเภพิชัย จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เพื่อทำการทดลองนำร่องและหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม พบว่านักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะและอย่างมีนัยสำคัญ .05 และนักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะในระดับดีขึ้นไป

ขั้นที่ 8 ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเอกสารประกอบ และจัดทำเป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Design)

ขั้นที่ 1 ก่อนการทดลองดำเนินการวัดจิตสาธารณะนักเรียนก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบวัดจิตสาธารณะมีลักษณะเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ จำนวน 20 ข้อ และแบบประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน จำนวน 16 ข้อ ประเมินโดยครูประจำชั้น นักเรียนและผู้ปกครอง

ขั้นที่ 2 ดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามขั้นตอนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน 4 ขั้นตอน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง รวม 18 ชั่วโมง

ขั้นที่ 3 หลังการทดลองดำเนินการวัดจิตสาธารณะนักเรียน ด้วยแบบวัดจิตสาธารณะหลังเรียน (Posttest) จำนวน 20 ข้อ และประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนจำนวน 16 ข้อ โดยครูที่ปรึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง จากนั้นนำคะแนนไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเอกสารประกอบการใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะจิตสาธารณะ ก่อนเรียนกับหลังเรียน และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test Dependent
3. หาค่าร้อยละ (percentage) ของคะแนนพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะจิตสาธารณะ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ เพื่อนำข้อมูลมาสร้างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า คุณลักษณะจิตสาธารณะ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการใช้ ด้านการถือเป็นหน้าที่ ด้านการเคารพสิทธิ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ ขั้นสะท้อนกลับ และขั้นเฉลิมฉลอง

1.2. สรุปร่างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มี 5 องค์ประกอบคือ หลักการหรือแนวคิดพื้นฐาน วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการนำรูปแบบไปทดลองนำร่องพบว่า มีความเหมาะสมเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

2.2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประเมินโดยครูประจำชั้น โดยนักเรียน และโดยผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ย พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 89.28 รองลงมาคือ ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 80.72

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากผลการประเมิน สรุปได้ว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการพัฒนารูปแบบกิจกรรมโดยมีการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กำหนดองค์ประกอบและจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกัน มีการทดลองใช้และแก้ไขปรับปรุงจนได้รูปแบบกิจกรรมที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่นักการศึกษาได้เสนอไว้อย่างสอดคล้องกันว่า รูปแบบที่ดีจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเป็นพื้นฐาน มีองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบและองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนา รูปแบบของ Joyce and Weil (2004)

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาแยกตามองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะในด้านการใช้สูงกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมหรือสถานการณ์ด้านการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นประจำ เช่น กิจกรรมเวรทำความสะอาด ห้องเรียน สีเขียว ความรู้จากสวนหย่อม เป็นต้น และนักเรียนสามารถดำเนินการและลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ทันทีโดยไม่ต้องรอเวลาและโอกาส เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ตามกระบวนการขั้นตอนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมจึงทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะจิตสาธารณะสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ (2553) พบว่า แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสามารถกระทำได้ทั้งการจัดกิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้นำกิจกรรม ได้แก่ การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อสังคม กิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ และกิจกรรมที่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การดูหนัง การเก็บขยะในที่สาธารณะ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชาลา เวชยันต์ (2544) พบว่ากรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักในการรับผิดชอบต่อสังคม สูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับคุณลักษณะจิตสาธารณะในด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นโยชน์ต่อส่วนรวมที่มีผลการเปรียบเทียบต่ำกว่าด้านอื่นนั้น อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นโยชน์ต่อส่วนรวม ต้องรอเวลา โอกาสและใช้เวลาในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมไม่บ่อยครั้ง ส่งผลให้คุณลักษณะจิตสาธารณะด้านนี้ มีผลต่ำกว่าด้านอื่น ควรมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมและความพร้อมในการประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นโยชน์ต่อส่วนรวมให้เรียบร้อย

3. พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน โดยภาพรวมส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม ซึ่งผลการประเมินโดยครูที่ปรึกษาสูงกว่าผลการประเมินด้วยนักเรียนเองและประเมินโดยผู้ปกครองนั้น อาจเนื่องมาจากนักเรียนสามารถเชื่อมโยงการแสดงออกของตัวแบบที่ได้จากการสังเกต มาประยุกต์ใช้ด้วยการเลียนแบบในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับความเป็นจริงที่พบเห็นในโรงเรียนหรือชุมชน การรวมกลุ่มที่มาจากหมู่บ้านหรือชุมชนเดียว เพื่อการร่วมกันวางแผน ศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนด้วยการพูดคุยกับ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับผู้ปกครองหรือหัวหน้าชุมชน เป็นความต้องการให้บริการ ช่วยเหลือผู้อื่น ดูแลรักษาส่งที่เป็นสาธารณะสมบัติของส่วนรวม รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมในพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1989) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เกิดจากการพัฒนาจิตใจของตนเอง ที่เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญา จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแสดงออกทางความคิดลงสู่การลงมือปฏิบัติด้วยการรับใช้สังคมในสถานการณ์จริง ครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีการเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติจริงให้กับผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำให้มองเห็นพัฒนาการของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากผลการนำรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาไปใช้ ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจว่าสามารถพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะได้ จึงนับว่าเป็นรูปแบบกิจกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นทางเลือกที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรม และสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียน

2. ควรมีการติดตามความต่อเนื่องและยั่งยืนของการแสดงออกของคุณลักษณะจิตสาธารณะที่เป็นรูปธรรมในทุกระดับชั้น โดยใช้เวลาในการประชุมประจำสัปดาห์ ในชั่วโมงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเก็บข้อมูลเพื่อทราบถึงความคงทนของคุณลักษณะจิตสาธารณะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในข้ออื่น ๆ เช่น ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านรักความเป็นไทย เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะจิตสาธารณะกับพฤติกรรม การมีจิตสาธารณะของนักเรียนที่ใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2553). **แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย :**

กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชวลา เวชยันต์. (2544). **การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้
สังคมเพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ด (หลักสูตรและการ
สอน). กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตินา แคมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2547). **รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มี
จิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ
เนื่องในวันสถาปนาสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ครบรอบ 49 ปี. หน้า 1 – 3.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**

ศักดิ์ชัย นิธิภูหวิ และคณะ. (2544). **รายงานการวิจัย เรื่อง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี.**

สมพงษ์ จิตระดับ. (2554). หัวข้อเสวนา “ **ทิศทางการพัฒนาอารยธรรมรับตลาดอาเซียน 58 ”**
ในงานแถลงข่าวประกาศสนับสนุนโครงการส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้ระดับ
อาชีวศึกษา ครั้งที่ 1/2554 : สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณภาพเยาวชน
(สสค.) และ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 8 มิถุนายน 2554.

สุริยเดว ทรีปาตี. (2552). **ปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกันหรือส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่น. สืบค้น
เมื่อ 20 ธันวาคม 2552, จาก [http://www.wearehappy.in.th/happykids/
happykidsteen/](http://www.wearehappy.in.th/happykids/happykidsteen/)**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๕-๒๕๕๙).**
กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

Bandura, A (1997). **Social learning theory.** Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.

Giles, D. E., & Eyler, J. S. (1998). **Service-learning and the development of expert
Citizens : Service-learning and cognitive science.** In R. G. Bringle & D. K.

Joyce, B. R. and Weil, E.A. (2004). **Models of teaching (7th ed.).** London : Allyn&Bacon.

